

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrti strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravništvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

† Poslanec Franc Povše.

Najboljši prijatelj kmeta, najpogumnejši in najodkritosrčnejši zagovornik kmečkih koristi, poslanec Franc Povše, je nagloma umrl in sv. Treh Kraljev dan so ga pokopali pri Božjem grobu pod Ljubljano. Zadnji torek zvečer ob 6. uri se je še prijazno poslovil od gospodov v „Ljudski posojilnici“ v Ljubljani. Ko je potem šel proti domu, ga je napadla slabost in sesedel se je na stopnicah pri Bahovčevi hiši. Kmalu potem je izdihnil. Kdo bi bil pričakoval tako naglo smrt! Tisti večer je še prinesel „Slovenec“ članek, katerega je spisal Povše v obrambo kmetov, in katerega posnetek prinaša tudi naš list, a ure so bile pisatelju, ko je članek prišel na svetlo, že štete.

Vsa Slovenija žaluje za vrlim možem, vestnim zastopnikom ljudstva, iskrenim rodoljubom in odličnim katoličanom. Legel je v grob mož, kakršnih je vedno manj, mož, ki je zidal in ki ni razdiral, mož, ki je vsled plemenitosti svojega srca in žrtvovanja za druge imel mnogo prijateljev, pa malo nasprotnikov. V časih, ki se nam bližajo, ko bo treba vse preustrojiti in tehtno besedo zastaviti tudi na visokem mestu, bomo Povšeta posebno pogrešali.

Franc Povše je bil rojen 1. januarja l. 1845. v Kresnicah. Po dovršeni gimnaziji je šel na visoke šole učiti se narodnega gospodarstva. Leta 1869. je dobil v Gorici službo učitelja na Kmetijski šoli in je pozneje ondi postal ravnatelj. L. 1889. je postal deželni in l. 1891. državni poslanec. V raznih gospodarskih odsekih državnega zbora je imel Povše vodilno vlogo. Postal je c.

kr. komercialni svetnik. Pridno je deloval kot načelnik „Ljudske posojilnice“ v Ljubljani in kot predsednik c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko mnogo let. Cesar in papež sta ga odlikovala z redovi in ljudstvo mu je izkazalo svoje zaupanje s tem, da ga je rado volilo za predsednika na katoliških shodih, mnogo občin ga je pa imenovalo za častnega občana. Pogreb je bil veličasten. Večni mir blagi duši!

Evropa.

Zadnji list „Mladosti“ prinaša Komlančev članek, ki v uvodu dobro opisuje vzroke sedanje vojne takole:

Kakor so prej celo stoletje divjali temni duhovi po Evropi, tako divja zdaj smrt. Oče laži je bil razposlal svoje sinove od kraja do kraja. Ti sinovi so bili zmotna gesla. Zlasti tri najkulturnejše evropske narode so poplavile tri največje zmote in zagospodovale nad njimi. Ti trije narodi na zapadu, Angleži, Francozi in Nemci, vsak s svojo veliko državo, so svojim velikim zmotam napravili oltarje, da se klanjajo pred njimi in da usodo vsega sveta uravnajajo, kakor prija zmotnemu geslu na njihovih oltarjih.

Na Angleškem so sezidali velik oltar in velika večina je privolila, da postavijo v ta oltar svobodo izžemanja. In vse narode silijo, da bi molili geslo, ki je zapisano na tem oltarju v besedah: „Denar sveta vladar!“ V resnici je zavladal denar nad angleškim narodom. Ne resnica in pravica, ne sreča ljudstva, dejavcev in rodov, ampak denar. Kdor ima denar, vlada. Torej pridobimo denarja. Za denar Bure v jarem, in vzeli so jim svobodo. Za denar Indijo pod noge, ne da bi jo dvignili s pravo kulturo, ampak da bi nabrali zakladov. Ker je torej po tem naziranju

denar vse, velja: pridobimo denarja, čeprav vse drugo pade. In res delajo tako. Kakor Moloh jim je. Mnogi skušajo že v svoji domovini sezidati oltar angleškemu geslu. Hlapci denarja hočejo vladati svetu.

Tudi na Francoskem so sezidali oltar. V oltar pa so postavili „svobodo uživanja“ — svobodo nečistvovanja. Na oltarju stoji s sijajnimi črkami zapisano geslo: „Čaša opojnosti!“ To geslo naj moli ves svet namesto apostolske vere. Širne plasti na Francoskem je proniknila zmota svobodnega uživanja, ki stoluje na njihovem oltarju. „Uživajmo in udobno si napravimo! To je najvišja sreča. Izven te je ni.“ Zato je na Francoskem doma moderno razkošje. Tam je domovina opolzljih, da, najgrših romanov, živalsko-ljubezenskih povesti. Kam je privedlo to oboževanje Francoze, je dovolj znano. Rod izumira in bolezn, znane pod imenom „francoske“, prehajajo na narode, ki jih posnemajo. In narod, ki mu je vir in namen treh, hoče nositi zastavo finese, elegance, lepote, umetnosti, kulture in izobrazbe. Narod, ki ne more gospodovati nad lastnim trebuhom, hoče voditi Evropo na kulturni poti. Hlapci trebuha hočejo biti gospodarji kulturnega sveta.

Toda tudi na Nemškem so sezidali oltar. Na Nemškem, ki je s svojim protestantizmom rodišče modernih zmot, so postavili v oltar svobodo gospodovanja. Na oltar pa so zapisali geslo, ki je vredno domovine knezov: „Nadžlovek, nadnarod!“ Človek sam je Bog. In sicer tisti, ki ima moč. Kdor ima moč, ima pravico. Zato blagor človeku, ki ima moč, da gospoduje. In zato, da bo nam blagor, osvojimo si gospodovanje. Zato: naš človek naj bo nadčlovek. Naš narod naj bo nad drugimi narodi. Toda kam privede samooboževanje, bo pokazala prihodnost,

PODLISTEK.

Njene oči.

Črtica. — Napisal P. Mubi.

Konjski hlapec Rok je čepel na robu hlevnega zida in metal seno na tla. Kolikorkrat je seno zašumelo mimo hlevnega okna, je Iskra v hlevu veselo zarezgetala.

Rok je nametal dovolj sena raz oder na tla, a je le še čepel na hlevnem zidu in se zagledal v prostrano nebo. Velika svetloba je žarela na obzorju in hlapec je opazoval to svetlobo, ki je bila nenavadna. Oblaki so se šarili okrog nje in ji delali družbo.

Čez dvorišče je stopicala dekla Katra. Že od hišnega praga je zagledala Roka, ki je zrl nepremično v svetlobo na obzorju.

„Kaj si tako zamaknen, Rok!“ ga pozdravi.

„Katra, poglej to svetlobo, kakšna je! Nisem še videl take.“

„Ti ljubiš svetlobo, Rok! Jaz ljubim mrak. Kako je prijetno, če se dan nagiba in noč pritiska. Spet je za en dan konec trpljenja in se nam obeta sladki počitek.“

„Katra, ti si vesela, kadar mižiš in riješ v posteljno blazino, jaz pa ljubim lepoto dneva in komaj čakam, da posije solnce na posteljo.“

„Le ljubi svetlobo, ki je le za oči, jaz ljubim mrak, ki prinaša počitek telesu,“ odvrne dekla in izgine z žeharjem v hlev.

Konjski hlapec pa še čepi na robu zida in motri žarečo svetlobo. Zdi se mu, da se svetloba

na nebu premika, da je živa in da se oblaki z njo pogovarjajo. Čisto majhen oblček se je prizibal do nje, skoro ga ni bilo opaziti med drugimi, in vendar je sedel svetlobi v naročje in svetloba se je spremenila, se je razmaknila in mali oblček se je razšopiril ter se je omotal s krvavo zarjo.

Po cesti pride mimo sosedov študent. Stopical je s knjigo pod pazduho in zagledal Roka na hlevnem zidu:

„Rok, kaj si tako zaverovan?“

„A ti si, Stanko! Poglej in raztolmači mi to svetlobo na obzorju!“

„Kaj ne poznaš mavrice ali božjega stolčka?“

„Božji stolček to ni in ga nisem videl še nikoli poleti sredi dneva.“

„Ako to ni božji stolček, si ti božji volem!“ odvrne študent in gre dalje svojo pot.

Rok se spusti na tla, zavije klajo in nevoljen stopa v hlev. Na pragu se še enkrat obrne, pogleda na svetlobo in reče sam sebi:

„Božji stolček to ni!“

Ali Iskra je zarezgetala tretjič in Rok hitro stopi do jasli ter vrže klajo v jarem. Hlapec se nasloni na jasli, kobila ga pogleda tako milo z velikimi očmi, da se je prejšnja nevolja v srcu spremenila v hlpoma v dobro voljo. Kakor bi ogenj kresal, so žarele kobiline šarenice in Roku se je zdelo, da te oči umejo hvalo in zaupanje.

„Poglej Iskrca v oči, Katra! deje hlapec dekli, ki je šla s polnim žeharjem iz hleva.“

„Pa te oči niso svetle, so temne, Rok!“ odvrne dekla in pogleda hlapcu v oči. „In jaz ljubim temo, ne svetlobo.“

Dekla je odšla, hlapec pa je mislil, kakšne so njegove oči. Saj jih ne vidi, tudi v zrkalu ne, a nihče mu ni še tega povedal.

„Katra ljubi temne oči,“ je godel sam pri sebi in odpravljal mokro steljo izpod kobile. In se nasloni kobili na pleče ter gladi z desnico njen vrat. Iskra ga je pogledala zaupno in hrustala dalje dišeče seno.

Na pragu hleva se prikaže hišni gospodar.

„Ko nakrmiš, Rok, naloži pol sežnja bukovih drva in jih odpelji v mesto profesorju Kazalcu. Saj veš, kam!“

„Se zgodi, oče Jederc, kakor je vaša volja“, odvrne hlapec.

„Spotoma poprašaj gostilničarja Kavselca, če tisti konjski prekupec še poprašuje po moji kobili? Poizvedi, koliko bi dal za-njo?“

„Oče, Iskerce pa ne od hiše! Sivec je mehko-noht, pisanec je še prešibek, s čim bomo pa vozili, ako prodaste Iskro?“

„Za denar se dobi druga.“

„A taka ne, oče! Take živali niste še imeli in ne boste več imeli pri hiši. Za pezo je dobra, za tek je urna, požrešna ni in krotka je, da jo napreže vsaka ženska. Takih konj ni za vsakim grmom. Kaj pomaga, ako dobite nekaj desetakov nad navadno ceno, ako pa Iskerce ne bo več v hlevu?“ skonča konjski hlapec in pogleda z milim očesom na kobilo, ki ga je motrila s hvaležnim očesom.

„I kaj,“ pristavi Jederc, „kobilica se bo postarala in s časoma ne dobim več nazaj niti svojega denarja.“

„Ako gre Iskrca iz hleva, grem tudi jaz od hiše, oče!“

(Dalje prih.)

kolikor ni že sedanost. Tako naziranje in zlasti tako mora privedi do bojev po vsem svetu in celo v lastnih vrstah.

To so torej tri laži-vodnice, tri rdeče baklje odločujočih narodov. Nevarne so jako, ker izvirajo iz tistega znanega trojnega hudega poželenja. Zato, žal, stopijo v tej ali oni obleki pred vsakega človeka, da prednje pade in jih moli, ali pa jih odkloni. Ker svoj poskus ponavljajo, zato ni čuda, da marsikdo pade in se jim preda v sužnost. Takih, ki padajo, je bilo vsak čas veliko, toda v modernem stoletju je postalo število tudi tistih veliko, ki so dejali, da je prav tako. In ti oni, ki so rekli laži resnica in resnici laž, zlo pozdravili kot dobro in dobro razglasili kot zlo, so dobili večino med svojimi. Zdaj hočejo zavladati nam. Te zmote prihajajo tudi k Slovanom, tudi k nam Slovencem. Tudi pri nas, kolikor pač gospodujoči narod dovoljuje, kličejo izdajalci katoličanstva zapadne bogove kot svoje: „Denarja, uživanja, gospodstva!

Hvala Bogu, da je na strani zapadnih bogov med Slovenci manjšina.“

Rusko bojišče.

Francoski predsednik je poslal ruskemu carju vojaški zaslužni križec. Nekateri listi pišejo, da je to carja izpodbodlo in da je radi tega začel silno ofenzivo v Galiciji in na besarabski meji. Od 25. decembra se je ruska ofenziva vedno bolj širila in prišla celo do Stripi. Ruska ofenziva je naperjena proti desnemu krilu in središču armade generala Pflanzera-Baltina, in se razteza ob 50 km dolgi fronti od romunske meje do Zalesčikov.

Noben general tekom vojne ni imel toliko z Rusi opraviti, kakor Pflanzera-Baltin, ki stoji na straži ob Dnjestru. Posebno na besarabski meji bi Rusi radi vtisnili našo bojno črto in vdrlji v Bukovino, ker bi radi s tem izvabili Romunijo, da bi stopila na njihovo stran. Novega leta dan in v noči potem so napravili tedaj Rusi pri Toporucu, na državni meji severno od Črnovic, pet naskokov zapored. Samo pri zadnjem naskoku, kjer se je bil mož z možem, so Rusi vzeli del malega odseka. V Voliniji so bili le neznatni spopadi.

Dne 29. decembra je prišlo do prvega spopada pri Burkanovu, kamor so Rusi prišli iz Trembovlje. Ruski napadi so bliji odbiti in izgubili so Rusi mrtvih, ranjenih in vjetih 1800 mož. Dne 29. decembra so boji v vzhodni Galiciji postali še ljetejši. Rusi so napadli ne-le ob besarabski bojni črti, ampak tudi ob vzhodni in srednji Stripi. Prodiranje Rusov se je večinoma izjalovilo že v ognju naših topov, kjer se to ni zgodilo, so popadali ruski napadalni oddelki v

ognju naših strojnic in pehotnih pušk. Na severnem delu bojišča, pred mostiščem, kjer je poveljeval naši armadi grof Bothmer, pri Burkanovu, so Rusi pustili največ mrtvih in ranjenih. Udalo se je pa 870 mož. Vsega skupaj je bilo 1200 vjetnikov v Galiciji. Ob Ikvi in Putilovki so bili boji s topovi. Ob potoku Korminu in ob Stiru so odbile avstrijske in nemške čete več ruskih napadov.

Južno od Schlocka in tudi na več mestih vojne skupine generala Linsingena so Nemci odbili napade ruskih lovskih poveljstev. Pri Rigi, južno od jezera Babita, so Rusi zavrnili nemške napade.

Avstrijsko-nemška bojna črta proti Rusiji se sedaj razteza od Molodečna čez Pinsk in Čartorisk in potem ob Stiru in Stripi do Bukovine.

Bitka v vzhodni Galiciji se je dne 3. januarja nadaljevala. Rusi so pririskali pri Toporucu z velikimi silami, a niso imeli uspeha. Po dolgotrajnem ročnem metežu so bili Rusi povsod odbiti. Pri nekem takem napadu vzhodno od Rančaca si je varaždinski pešpolk pridobil nove slave. Ravnotako vztrajno pritiskajo Rusi tudi vzhodno od Okne, pri Učičku in pri Bučacu. Povsod imajo velike izgube. V nekem deset kilometrov širokem odseku je pred našo bojno črto obležalo 2300 Rusov. Število vjetnikov pri Bučacu znaša v zadnjih dneh nad 800 mož. Pri zgornjem Stiru so naši sestrelili neko rusko letalo in dva letalca vjeli. — Rusi pa poročajo, da so se naši morali umakniti ob Stripi v svoje novoutrjene postojanke, in da je bil dne 1. januarja ljut boj severovzhodno od Črnovic, kjer so Rusi zasedli več višin ter vjeli 15 častnikov in 855 mož ter vplenili 3 strojne puške in metalce bomb.

Italijansko bojišče.

Na tirolski bojni črti so naši odbili sovražne napadalne poizkuse pri Torboli in pri Monte Carbonilo. Pri Tonalu so Italijani poizkušali z zlorabo genfske zastave zgraditi svoje žične ovire, pa so jih naši odpodili.

Avstrijska mornarica.

Dne 29. decembra je avstrijsko brodovje, obstoječe iz petih rušilcev in križarke „Helgoland“, napadlo lako v Draču. Med potjo je potopilo francoski podmorski čoln „Monge“ in vjelo drugega častnika in 15 mož in v luki potopilo en parnik in eno jadernico. S suhega se je streljalo s topovi na brodovje. Topovi našega brodovja so pa prisilili baterije na suhem, da so morale utihniti. Dva naša rušilca, namreč „Lika“ in „Triglav“, sta zadela na mine. „Lika“ se je potopila, a večina moštva se je rešila, „Triglav“ je pa naše brodovje vleklo nazaj, čez nekaj ur so

ga pa naši morali potopiti, ker je bilo brodovje napadeno od velikega števila sovražnih križaric in rušilcev. Naša mala križarica „Helgoland“ seveda ni mogla sprejeti boja z velikimi angleškimi in francoskimi ladjami. Naši so vdrlji v luko v Draču z brodovjem zato, ker se ondi skladajo živila, s katerimi se preskrbuje v Albanijo prbegla srbska vojska.

POLITIČNI PREGLED.

Vjeti konzuli.

Francoski poveljnik Sarrail je dal zadnji dan leta v Solunu vjeti vse osebe konzulatov sovražnih držav, namreč avstrijskega, nemškega, bolgarskega in turškega konzulata, in odpeljati na neki ladji. Ista usoda je zadela tudi norveškega konzula, tedaj skupaj 60 oseb. Zaprli so v Solunu tudi 1000 podanikov sovražnih držav. General Castelnau, ki je konzule in druge ljudi prijel, je rekel, da je to storil zaradi tega, ker so pluli nemški zrakoplovi nad Solunom in je tedaj Solun postal vojno ozemlje. V resnici se pa Francozi le bojé izdajstva o tem, kako utrjujejo Solun. Vse se radovedno povprašuje, kaj bo zdaj storila Grčija. Saj je Solun vendar še grško ozemlje in države, katerih konzuli so bili nasilno odgnani, niso z Grčijo v vojni. Grška vlada se je že pritožila zaradi teh dogodkov pri francoski vladi. Ta se pa za pritožbo grške vlade tako malo meni, kakor za ono pritožbo, da je Francoska brez vsakega vzroka zasedla grški otok Castelorizo. Angleška in Francoska z mogočnim brodovjem hočeta ustrahovati Grčijo in njenega kralja. — Poroča se, da so nemški zrakoplovi metali bombe na Solun in usmrtili 17 francoskih in angleških vojakov. V bolgarskem konzulatu so prijeli tudi slučajno ondi nadzorjuočega tajnika bolgarskega zunanjega ministrstva. Konzule je odpeljala francoska vojna ladja „Patrie“.

Solun.

Oči vsega sveta so sedaj obrnjene na starodavno mesto Solun, katero so s privoljenjem grške vlade zasedle francoske in angleške čete in je močno utrjujejo. Židovska bistrumnost je že davno spoznala, da je Solun za trgovino jako važna točka. Zato je bivalo zadnji čas v mestu med 105 tisoč prebivalci 60 tisoč Židov. Mogočno sta se širili trgovina in obrt in nastajali so novi moderni deli mesta.

Mesto Solun je prevstrojil l. 315. cesar Ksander. Dal je mestu ime po svoji ženi, ki je bila sestra Aleksandra Velikega. Kmalu je postalo mesto prvo trgovsko mesto za Makedonijo. Zgradila so se razna poslopja. Okoli mesta se še pozna staro mestno obzidje, ki je tu in tam do 12 m visoko. Sicer pa je bilo mesto že znano

TONEJ SELJAN:

V oihrah in zablodah.

Noč mesečna, hladna je, pozno jesenska zapala na gozdnata brda, grebene, pokrila je krajino sivo, pogorsko, zavila je plan, hrib in goro; pečine navpične in gole gozdove v sanjavi, modrikasti mrak.

Vrh skalnate stene, nad jezerom temnim, v okviru gozdov, sredi vzduha mahovja ponosno se dviga star plemiški dvorec. Nejasen, zabrisan lik sivih zidov je. (Po kotih pod krovom skovirjev domovje.) Starinske, okrogle, koničaste stolpe poljublja dih vetra od južne obali; otožno plahuta, šepče turobno, kot pel nevtolazno bi pesem nagrobno.

Ščip plava nad dvorcem, ves miren, kraljevski. Oblaki pošastni drve proti njemu, raztrgani, mrki; tu svetli, tam črni, kot bitja, ki z zlobnim namenom hite. — In vendar so gnani le, veter jih goni; njih večni, sovražni, nevidni despot.

Stoletna že lipa na dvoru orjaška razteza vejevje — kot da bi lovila si liste-otroke, bežeče nevzdržno od majke, ki s svojo krvjo jih dojila, — trepeče in prosi, obupana, bedna: „Ostanite, dragci, le nekaj še dni!“

Zaman, vse zaman — Zmamila svobodna jih, divja je plan: uhajajoč blodijo z vetrom sovražnim in sami ne znajo: ne kod in ne kam . . .

Veter vije, šelesti čez pečine, prek strni, vse po polju, okrog dvorov, skoz grmovje, mimo borov in čez jezero blesteče.

Veter veje nad vodo, valčke dviga, toda mro pod roko mu že — nespretno. Tuintam se zaleskeče zlata pena. Komaj so se porodili, drug so drugega ubili žrtve otca samozvanca.

* * *

V grajski temnici, globoki podzemski, na vlažni je slami, trhli in smrdljivi mlad vitez sedeval, mladenič orjaški, in mislil je, mislil in stiskal pesti.

Ni trohe svetlobe, ni sence življenja krog njega; vse tiho, vse črno, mrtvo.

A misli njegove so, drzne, vse budne hitele iz duše, iskale svetlobe; a vračale jadrno, strte in trudne, na dušo so trkale, jo obkrožile kot deca objokana majke gomilo. In zdelo se, kot da res tiho ihte: „Vodnik si ti in oče naš, kje si, le kje?“ Vprašaje so gledale v lice mu bedno, vprašaje promicale v skrito oko. In on jih je čutil in ni jih odganjal. Vprašanjem odgovor iskal on je vedno, iskaje on mlado si glavo je sklanjal:

„Pa mar sem jaz mogel drugače ravnati?“ Vprašanju v odgovor vprašal je hkrati, „In mar bi ne storil bil vsakdo tako?“ En klic vprašujoč le in spet je vse tiho

kakor da vse vnovič zaspalo je v ječi sen vekovečni . . . In vendar ni spalo. Kako naj bi spalo? . . . Kar mrtvo je, spati ne more, kar živo — in tega je malo — živi v nepokoju, v muki in grozi, spanju pokojnemu mesta ni. —

Živega je malo in vendar tak' mnogo: Ob steni mokrotni, spolzki, kameniti, pod stropom nevidnim, le duhu zaznanem, v vzduhu tem gostem, težkem in soparnem, živi in trpi in razpenja peroti duh silen, a truden že, truden do smrti — priklenjen le sem.

Na slami trhli, prepereli in vlažni jetnik sedi mlad, do nedavna še dete, — viteško dete: Janko Zagorski, zavrženo dete obsojeno.

Tu biva — očesu neviden, tu biva — v tem vzduhu soparnem, tu biva in duša trpi. Pretrudno glavo je naslonil na steno, za čas je duh begal po kotih, potem pa je planil iz teme podzemске na nočno, pokojno zemljo.

In bil je na gradu očetovskem, lastnem; gledal je vse, a ni mogel umeti; stal je ob vratih in bil je v dvorani, hodil po sobah, po hodnikih, shrambah; vse je prehodil, vse skrite prostore, a tiho je vse, zapuščeno, kot mrtvo, živega bitja ni srečal nikjer. Obstal je in čakal, molče je, ob vratih — Naenkrat zaškripala so —

* * *

(Dalje.)

za časa apostola Pavla. Tu je bila krščanska občina, kateri je apostol Pavel pisal dvoje pisem. Neki grič, kjer je staro pokopališče, se še danes imenuje grič sv. Pavla. Rimljani so tudi dobro spoznali važnost tega kraja. Ko so dobili mesto v oblast, so sezidali tu mnogo mogočnih poslopij, ki se deloma še vidijo. Dva solunska brata, Ciril in Metod, sta Slovanom prižgala luč sv. vere

Bolgari so večkrat trkali z orožjem na solunska vrata.

Ko so Turki prišli v Evropo, so zasedli tudi Solun. Cerkve so izpremenili v mošeje in mesto križa nataknilo na nje polumeseč. Tako je bila v mošejo izpremenjena stara cerkev sv. Jurija, nadalje cerkev sv. Pantaleimona, Hagija Paraskeve in Hagija Sofija. Vse te cerkve so stale že v petem stoletju in so imenitne ne le zaradi svoje starosti, ampak se tudi odlikujejo po krasni stavbi. Ko so zadnji časi Grki dobili Solun, so sneli polumesece in nataknilo grške križe na cerkve. Poprej je bilo v mestu 10 velikih in 26 malih mošej, 30 sinagog, ena rimsko-katoliška cerkev in več grških cerkva in samostanov. Bila je tudi grška in bolgarska gimnazija in ena nemška šola s petimi učitelji, ki je bila osnovana leta 1904. Ta nemška šola je seveda zadnji čas prenehala.

Spor Avstrije z Ameriko.

Če naši podmorski čolni torpedirajo kakšno ladjo, že mora Američan na tisti ladji čepeti, da potem skoči Amerika pokoncu, ki se silno poteguje za svoje ljudi. Tako se je sedaj zgodilo s parnikom „Persia“. Parnik je bil torpediran južno od Krete in se je prav kmalu potopil. Ker niso mogli brž spustiti v morje rešilnih čolnov, se je potopilo poleg velikanskih svot denarja angleške kolonijske pošte tudi več potnikov in med njimi Maks Neeli, ameriški konzul v Adenu. Ameriškega predsednika Wilsona je ta slučaj tako prijel, da je ustavil svoje ženitovanjsko potovanje in se vrnil v Vošington. Pričakuje se iz Amerike nova nota.

Perzija.

Proti Angleški in Rusiji je ljudstvo v Perziji zelo razdraženo. Angleška je zahtevala v Perziji odstop nove vlade ter odstranitev nemškega, avstrijskega in turškega diplomatičnega zastopnika in je zagrozila z ultimatom, ako ne bo Perzija prestopila na stran četversporazuma. Ultimatum je potekel dne 25. decembra. Perzija je poslala Angleški in Rusiji naznanilo, v katerem je povedala, da ne potrebuje tujega varuštva, in je staviša svoje protizahteve v sedmih točkah.

Zagotovila je nevtralnost, ako se bodejo te njene zahteve izpolnile, drugače bodo pa perzijske čete prodirale dalje. Ruski ministerski predsednik je v proračunskem odseku dalj časa govoril tudi o Perziji. Ruski časniki pa pišejo, da ni nobenega dvoma več, da se Perzija nagiblje na stran Nemčije. Položaj v Perziji je postal kritičen. Ruske čete so že vdrele globoko v Perzijo in perzijska narodna vojska ima z njimi krvave boje. Pri Savji so bili Rusi poraženi.

Anglija in Švedija.

Angleška vlada je zaplenila pošto iz Amerike, ki je šla na Švedsko in Norveško. Švedija je pa zato ustavila prevoz pošte iz Angleške na Rusko.

Kitajska.

Odkar se je proglasil Juanšikaj za kitajskega cesarja, v deželi ni miru. Uprlo se je cesarju več guvernerjev. Upornike podpirajo Japonci. Med japonskimi ministri jih je nekaj za to, da naj Japonska precej udari. Kitajski general Toahun gre z 80.000 vojaki proti upornikom, ki hočejo imeti republiko.

Japonska.

Ruski car je poslal velikega kneza Jurja Mihajloviča na Japonsko s posebnim pismom, v katerem je povabil japonskega cesarja, da naj pošlje svojo mornarico in vojsko v Sredozemsko morje in Egipet, ker se bodo s tem branili tudi japonski interesi.

Kralj Peter je prišel do Soluna na neki francoski bojni ladji, in ondi je stopil na suho. Obiskala sta ga še na ladji generala Serrail in Mahon. Odpeljal se bo v Atene obiskat grškega kralja.

Albanija. Essad paša je napovedal vojno Avstriji in Bolgariji, Essadova armada šteje sedaj okoli 20.000 mož.

Romunija. Kralj Ferdinand je napravil lov in povabil več diplomatov, a nikogar od četverosporazuma, pač pa avstrijskega in nemškega poslanika.

Nemčija preskrbljena. V komisiji nemškega državnega zbora je poročevalec o prehrani ljudstva izjavil, da ima Nemčija dovolj zaloga za preživljanje ljudstva. Kruha, mesa in krompirja ne bo zmanjkalo, pri masti in maslu bo pa treba varčevati.

Bolgarija in katoliška cerkev. Opravičene so nade, da se bode po končani sedanji vojni katoliški cerkvi na Bolgarskem bolje godilo, kakor se je doslej. Car Ferdinand, ki je bil nekaj let versko-politični omahljivec, je pred tremi leti, po sporu z Rusijo in Srbijo, postal zopet katoliško odločen mož. Izobčenje iz katoliške cerkve, ki ga je zadelo, ker je bil dal popravo pravoslavnemu sina Borisa, je zvalil rizse in na veliko noč lansko leto je bil zopet sprejet v katoliško cerkev in je v stolnici v Plovdivu javno in slovesno prejel sv. obhajilo. Tudi prestolonaslednik Boris je dal slovo pravoslavju in je bil, kakor se trdi, sprejet v naročje katoliške cerkve. V listu „Misslonen“ popisuje neki misijonar, kako ga je bil car Ferdinand, ko se je obrnil na katoliško stran, l. 1912 pozval v Lozengrad, da mu je ondi maševal, in car mu je ministriral. Princezinji Evdoksija in Nedejda sta bili strogo katoliško vzgojeni in sta nedavno prejeli v Avstriji, v neki grajski kapeli, prvo sv. obhajilo v navzočnosti svojega brata Cirila.

Tisočletnica. Vredno se je spominjati sedaj, ko so Bolgari premagali Srbe, dogodka, da je ravno tisoč let, kar so prvič Bolgari postali gospodarji Srbije. Bolgarski car Simeon, ki je vladal od leta 893—927, si je podvrnil večino balkanskega polotoka. V letih 915 do 917 je premagal tudi Srbijo. V znamenje odvisnosti so mu Srbi morali plačevati dan. Car Simeon je bil tudi pisatelj. Izdal je 135 govorov cerkvenega učenika Ivana Krizostoma in neko pregledno knjigo o vsi bizantinski učenosti. Simeon je bil največji bolgarski car.

Iz Tripolisa pod morjem v Dalmacijo. Bivši turški namestnik v Tripolisu Suleiman Eff. Barouni se je vkrca v Tripolisu v nek nemški podmorski čolni in se je pripeljal v Dalmacijo, potem se je pa na potu v Carigrad oglašil v Sarajevu. V Tripolisu je bil organizator upornih Senusijev, ki so od ondod pregnali Itaijane in prodrli celo v Egipet. V Sarajevu so ga slovesno sprejeli Turki. Bil je v avdijenci tudi pri namestniku Bosne in pri nemškem konzulu.

NOVIČAR.

Za kmeta se je potegnil v „Slovencu“ v svojem zadnjem članku pokojni g. poslanec Povše, ki je v dolgem članku naštel vzroke, odkod prihaja draginja živil, posebno mleka in mesa. Pokojnik je trdil, da je draginje krivo pomanjkanje močnih krmil, otrobov in tropin. Obljubilo se je z Ogrskega v Avstrijo le prav malo otrobov, na Kranjsko pa še ti ne pridejo. Oljnatih tropin za zlat denar ni dobiti, naročene tropine ne pridejo. Odtod prihaja pomanjkanje mleka in zlasti pomanjkanje tolišče v mleku. Manj mleka je na Kranjskem tudi vsled precej razširjene bolezni slinavke. Velikanske množine sena je pobralo vojaštvo, zato kmetje živino slabše krmijo in jo bodo morali prodati. Popravilo se bo težko, ker je ogromni del sena že oddan, četudi vojaške oblasti dobavljajo za kmete dobre molzne krave. Mleko je zelo važna ljudska prehrana; ker manjka masti, olja, se mleko še bol pogreša. Možje, ki znajo živino dobro krmiti, so na bojnem polju, še starejši možje, od 43. do 50. leta, bodo morali tja odriniti, kar se bo pri živinoreji še bolj poznalo. Prašičevo meso in mast sta draga, ker se s samim krompirjem in repo prešiči ne opitajo, močnih krmil ni dobiti, koruza se ne sme krmiti, sicer pa ogrski špekulantje že zahtevajo za 100 kg koruze 105 kron, naš kmet je pa moral oddati lepo pšenico za 34 kron. Večina krivde, da je pri nas pomanjkanje moke, pade na Ogrsko. Ogrske zaloge žita naj pridejo na dan!

Umrla je v Kranju dne 3. januarja gdč. Marija Šavnik, sestra g. ces. svetnika in lekarnarja Karola Šavnika in dr. Edvard Šavnika. Naše iskreno sožalje! — Dne 29. decembra je umrl v Kranju g. knjigovez Pavel Bizjak.

Vojni nadkurat Hubert Rant je prestavljen od vojnega superiorata k brigadi.

G. Vekoslav Špinčić, istrski državni poslanec, je bil povodom 45 letnice mašništva za svoj mnogoletni trud na narodnem polju od zagrebškega nadškofa imenovan za začasnega prislednika duhovnega stola (častnega kanonika).

Kdaj pride žito? Poroča se, da romunskega žita ne bo pred koncem februarja k nam in se bo začelo mleti še-le v začetku marca. Pač pa pride domača koruza že koncem januarja v promet.

Organizacija kmečkega stanu. Neki slovenski ljubljanski list je te dni prinesel to-le poročilo: „V sedanji vojni se je producent, kmečki stan, mogočno organiziral.“ Mogoče, da se je to zgodilo kje drugod. Na Gorenjskem se ne čuti nobena druga organizacija kmetov, kakor kar jih organizirajo razglasi okrajnih glavarstev in deželne vlade, ki določajo rekvizicijo in ceno živil.

Razpust češkega Sokolstva. C. kr. notranje ministerstvo je razpustilo v Pragi društvo „Češka Obec Sokolska“ z njenimi podružnicami in „Zvezo Slovanskega Sokolstva“ s sedežem v Pragi. Smatralo se je to dvoje društev državi nevarno, ker je pred vojno imelo zveze s „Sokolstvom“ v inozemstvu, kjer so se kazala naši državi sovražna gibanja.

Nov list. „Zadružna zveza“ v Celju bo začela izdajati svoje glasilo, list „Zadrugo“, ki bo prinašal kmetijsko-poučne in gospodarske članke ter pospeševal skupni nakup in skupno prodajo kmetijskih pridelkov in potrebščin.

Mešetarji. Za odpravo mešetarjev na sejnih se dvigajo glasovi iz vrst producentov in konsumentov. In to pravici. Neki mešetar je nedavno uradno dokazal, da je vsak ponedeljek na živinskem sejmu v Kranju primešetaril najmanj 30 K.

Iz ruskega vjetništva se je oglašil Josip Škerjanec iz Potoč pri Preddvoru. Pisal je iz Nižnega Nevgoroda.

Brezje na Gorenjskem. To leto (1915) smo začeli na Brezjah obhajati vsak prvi petek v mesecu v čast presv. Srcu Jezusovemu, potem šmarnice, v adventu pa pobožnost sv. rožnega venca. Procesije so prišle: z Bleda, s Križa nad Jesenicami, iz Rečice na Štajerskem, iz Kranja, iz Ljubljane (zavod Lichtenthurn), iz Radovljice, Križev, Trstenika, Šent. Jurija pri Kranju, iz Tržiča (učenci), na binškošni ponedeljek Marijne družbe iz raznih krajev, dne 16. avgusta po noči je bila procesija, drugi dan ob 2. zjutraj slovesna sv. maša na vseh 6. oltarjih do 10. ure, tudi ste bili dve pridigi naenkrat, v cerkvi in zunaj cerkve, in potem pontifikalna sv. maša. Ta dan je bilo nad 15 tisoč vernih na Brezjah in nad 5 tisoč obhajanih za cesarja, vojake in domovino. Ponoči od 16. na 17. avgusta je bila cerkev krasno razsvetljena z električnimi lučicami. Dne 4. oktobra je bila slovesna sv. maša; radi godu Njegovega Veličanstva našega cesarja so bili pri sv. maši tudi vojaki. Dne 2. novembra je bila peta sv. maša za rajne romarje, vojake in Brezjane. Dne 2. decembra je bila peta sv. maša, pri kateri so peli vojaki vseh narodnosti v svojem maternem jeziku cesarsko pesem. Leta 1915. je bilo opravljenih blizu 2900 sv. maš, obhajanih je bilo pa 45.300 vernikov.

Zamenjal se je pomotoma dne 2. decembra p. l. po koncertu v „Ljudskem domu“ v garderobi črn ženski plašč s kapuco in znotraj vezanim imenom „Matilda“. Dotična oseba se prosi izročiti plašč pri upravi lista, kjer se ji izroči njen pravi.

V fari Selca je bilo v letu 1915 rojenih 69, umrlo jih je 59, poroka 1, obhajil 56 tisoč. — Koze v Selški dolini so popolnoma prenehale.

Najvišje cene. C. kr. okrajno glavarstvo je z dne 31. decembra 1915 za ves kranjski politični okraj določilo do preklica sledeče najvišje cene: eno jajce stane 16 vinarjev. — Mleko se sme prodati za najvišjo ceno 20 vinarjev za en liter. Samo v mlekarni sme stati 24 v. in liter. — Svinjsko meso stane po najvišji ceni za en kilogram: svinjsko meso, sprednje, sveže, 3 K, sprednje, prekajeno 3 K 30 v, zadnje, sveže 3 K 30 v, zadnje, prekajeno 3 K 60 v, glava, sveža 1 K 10 v, glava, prekajena 1 K 50 v, parkeljci, sveži 70 v, parkeljci, prekajeni 80 v, pljuča, jetra, srce 1 K 70 v, ledvice 2 K 80 v. — Kdor bo prodajal, ali kupoval dražje, kot po najvišjih cenah bo brezobzirno najstrožje kaznovan.

Pogrešani ozir. padli vojaki kranjskega okraja po uradnem izkazu: iz Kranja: Janez Romšak, Jakob Grašič, Franc Škerjanc, Janez Gross, Franc Pernuš, Martin Zor, Martin Rebolj, Mihael Zaletel, Anton Hodnik, Avgust Engelman, Ciril Bogataj, Luka Kokalj, Janez Fojkar, Janez Trpin, Franc Megušar, Janez Bizjak, Franc Hafner, Janez Potočnik, Valentin Jekovc, Humbert Janus, Jernej Notar, Janez Jurisko; iz Stražišča: Anton Štupnikar, Franc Cof, Jakob Zavrl, Franc Šilar, Martin Lebar, Ciril Bernik, Silvan Česen, Martin Šifrer, Jožef Levičnik, Franc Gross, Filip Tepina, Janez Grčar; iz Predoselj: Peter Gross, Jožef Mubi, Janez Stare, Jožef Veternik, Janez Rus, Anton Remec, Jožef Svab, Franc Roblek, Simon Košnik, Franc Žebre, Franc Hočevar, Janez Kern, Blaž Markun; od Sv. Jošta: Janez Leben, Janez Cilič, Franc Okorn, Janez Benedičič; iz Mavčič: Jožef Jenko, Jakob Zevnik, Franc Ješe, Janez Aljaž; iz Hrastja: Jožef Weiss, Andrej Pravst; iz Cerkljan: Franc Burger, Alojzij Sluga, Jakob Bostič, Franc Jagodic, Andrej Lampe, Peter Basaj, Alojzij Slat-

